

Megtisztítás vagy megsemmisítés?

Avagy mi fog történni ezzel a földdel?

Néhány gondolat az eszkatológiáról (a végidők tanáról)

Suhai György

2014.04.03.

A *teljesség igénye* nélkül szeretnék néhány fontosabb gondolatot csokorba fűzni az eszkatológia témájával kapcsolatban. Ahhoz, hogy megértsük, mit tanít az utolsó időkről a Szentírás, először az ÓSZ-et kell elővonnunk, hiszen az eszkatológia az ÓSZ-ben gyökerezik. Mózes ötödik könyvében találkozunk először ezzel a fogalommal:

Deut 4:30 Mikor nyomorúságban leszel, és utolérnek téged mindezek **az utolsó időkben**, és megtérsz az Úrhoz, a te Istenedhez, és hallgatsz az ő szavára...

Deut 31:29 Mert tudom, hogy halálom után mind inkább-inkább megromoltok és eltértek az útról, amelyet parancsoltam nektek; és utolér majd titeket a veszedelem a későbbi **[utolsó időkben]**, mivelhogy gonoszt fogtok cselekedni az Úr szemei előtt, bosszantva Őt kezeitek alkotásával...

Nagyon röviden összefoglalva, Mózes beszél fogság előtti és fogság (a legnagyobb kilátásba helyezett veszedelem és nyomorúság, ami az ÓSZ-i választott népet érheti) utáni (ún. utolsó) időkről (vö. Deut 4; 29-31. fejezetek, Lev 26:14-46). A prófétáknál ez az utolsó időkre vonatkozó látás tovább tisztul és egyre világosabbá válik, hogy az „utolsó idők” a babiloni fogság utáni időszakot jelölik és egyre több mindent tudhatunk meg erről az utolsó, azaz a babiloni fogság utáni időszakról. Dániel prófétánál (**9:24!**) pedig arról kapunk kijelentést, hogy az utolsó idők kezdete (vagyis a fogságból való teljes körű lelki szabadulás, bűntől való megtisztulás, azaz a teljes helyreállítás bekövetkezése) "490 év-héttel" (értsd 490 évvel) kitolódik. Ennek a meghosszabbított „fogságnak” a végét várták a zsidók Jézus idejében. Az Újszövetségben még tovább tisztul az eszkatológiai látásunk, hiszen Jézussal végre valóban megkezdődött az "eszkatológia" időszaka (mi már a Mózes és a próféták által megjövendölt "utolsó időkben" élünk), ahogy a Zsidókhöz írt levél szerzője is írja:

Zsid 1:1 Minekutána az Isten sok rendben és sokféleképpen szólt hajdanán az atyáknak a próféták által, ez **utolsó időkben** Fia által szólt nekünk...

Azonban még mindig nem teljesedett be minden, amiről a próféták és Mózes szóltak. Ezt nevezik a "már, de még nem" feszültségének vagy az ígéretek „kibontakozása” időszakának. Ebben az időszakban élünk most, a "kiteljesedés" még hátra van.

Vagyis amiből Mózes még csak annyit látott, hogy lesz egy fogság előtti és egy fogság utáni időszak, az, az ÚSZ szemszögéből visszatekintve, a Jézus előtti (hajdani) és Jézus eljövételével megkezdődött utolsó időszakban öltött formát. Tehát az eszkatológia az egész Szentírást és annak íróinak

szemléletmódját is áthatja. Ezért kell tisztában lennünk ezzel a témával, különben félő, hogy nem fogjuk helyesen érteni nem csak a próféták üzenetét, hanem az ÚSZ eszkatológiai tanítását sem. Hiszen ahogy már mondtam, az ÚSZ eszkatológiája az ÓSZ eszkatológiájában gyökerezik. Tipikus példa erre Dániel könyvének apokaliptikus része, mely a Jelenések könyvében újra előkerül és még világosabbá válik. Aki tehát pl. a Jelenések könyvével akar foglalkozni és azt helyesen szeretné értelmezni, annak nagyon jól kell ismernie és értenie, a többi között, a dánieli apokaliptikus, végidőkre vonatkozó (arámi nyelven íródott) szakaszokat is. De megemlíthetném még Ézsaiás könyvét is, aki rögtön az első fejezetekben az eszkatológiával indít és egy csodálatos jövőkép felvázolásával buzdítja a népet az engedelmességre, szent életre, Istentől rendelt küldetésük betöltésére, ld. 2:1-5; 4:2-6; 11:1-10. És ha Ézsaiás jónak látta az eszkatológiával bátorítani, buzdítani Isten népét, akkor úgy gondolom, ezt a példát nekünk is követnünk kell, természetesen azzal együtt, hogy visszamutatunk Krisztus érettünk elvégzett kereszthalálára is, mely pedig hálára kell, hogy kötelezzen bennünket (ez utóbbiról szól a Jack Millerék által kidolgozott "Fiúság" konferencia anyaga).

Sokan azzal érvelnek a föld megsemmisítése mellett, hogy Jézus csupán a lélekmentés, a tanítványképzés feladatával bízott meg minket és nem a környezetvédelemmel, meg a társadalom megváltoztatásával stb. Vagyis az egyetlen cél, hogy az emberek hallják az evangéliumot és megismerjék azt, aki életét áldozta bűneikért.

Ezt az állítást maga Jézus látszik megcáfolni, amikor arra biztat bennünket, hogy a Mi Atyánkban azért imádkozzunk, hogy „jöjjön el a te országod: legyen meg a te akaratod, mint a mennyben úgy a földön is”. Vagyis erre a földre is terjedjen ki "az Isten által eltervezett rend és rendeltetés", nem csak az emberek lelkeiben, hanem az egész teremtett, anyagi, földi világban. Kálvin így fogalmaz: „hogy nyugodtan és ellenkezés nélkül engedelmeskedjék neki minden teremtmény...hogy Isten intésére engedelmesen rendeztessék be a föld...”.¹ Erre törekedett Kálvin Genfben a Reformáció idején, mellyel példát adott számunkra, hogy miként kellene megnyilvánulnia Isten uralmának/országának a közéletben, társadalomban és az élet minden területén. Luther tanai is hasonló hatással voltak a gazdaságra, politikára, oktatásra Németországban. Mert Isten országának evangéliuma mindent át kell, hogy formáljon, ld. még Ábrahám Kuyper hatását Hollandiában.

Jézus sem csak az emberek lelkével törődött, ld. gyógyítások. A lélekmentés első számú küldetésünk, de nem azért mentünk lelkeket, hogy aztán ezek a megmentett, megújított életű emberek valahogy kihúzzák itt a földön ezt a néhány évtizedet. A cél, hogy minél több megújított életű ember munkálkodjon azon (Kálvinhoz vagy Ábrahám Kuyperhez vagy Lutherhez hasonlóan), hogy ez az egész föld (minden életterület) Isten uralma alá hajtassék, azaz hogy Isten országa (mennyei uralma) eljőjön a földre, összhangban az Úrtól tanult imádsággal. Mindez az Istennek hálából és jó szívvel történő engedelmesség (Deut 28:47), az Istentől rendelt személyre szabott földi hivatásunk betöltése (Jn 17:4; Ef 3:10), a tanítvánnyá tétel, azaz az evangelizáció/misszió által (Mt 28:18-20) és végül Jézus második eljövételével fog megvalósulni.

A föld megújítása ahhoz hasonló, mint a személyes megszentelődésünk. Tudjuk, hogy majd csak akkor leszünk teljesen külsőleg-belsőleg szentek (azaz bűn nélküliek), amikor majd Jézus visszajön és új, megdicsőült testben feltámadunk. Ám Isten már most azt várja el tőlünk, hogy erre a

¹ Kálvin János, *Evangéliumi harmónia*, (Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt., Budapest, 1942), 215.

tökéletességre törekedjünk. Nekünk már most szenteknek kell lennünk (1 Pét 1:15-16)! Mivel Isten megígérte, hogy teljesen szentté fog bennünket tenni egy nap, ezért nekünk is ebbe az irányba kell már most törekednünk. A Zsidókhoz írt levélben (Zsid 10:14) pedig azt olvassuk, hogy Jézus egyetlen áldozatával örökre tökéletesekké tette a „megszenteltek” (ἀγιαζομένων, folyamatos jelen idejű passzív participium), vagyis azokat, akik *már most* Isten megszentelő munkáját tapasztalják az életükben.

Egy másik példa. Isten eleve elrendelésével kapcsolatban is mondhatnánk azt, hogy mivel Isten szuverén módon elhatározta, hogy kik fognak üdvözülni, ezért nekünk semmi dolgunk sincsen. NEM. Pont ezen az alapon kell mindent megtennünk nekünk is azért, hogy üdvözüljenek mindazok, akiket Isten üdvözíteni akar. És pont azért kell nekünk is minden rendelkezésre álló eszközzel a világ megújításán/helyreállításán fáradoznunk már most, mert Istennek ez a végső célja, és mert a mennyekből uralkodó Krisztus is ezt teszi most (Jel 21:5, vö. Rm 5:17).² Nekünk a végső cél irányába kell törekednünk. Ez továbbra is Isten világa, továbbra is Isten uralkodik a teremtett világ felett, akárhogy is igyekszik a Sátán meggyőzni bennünket arról, hogy ő ennek a világnak az ura (Lk 4:6, vö. Jn 12:31; 14:30). Jézus ugyanis éppen azért jött, hogy visszavegye a Sától a föld feletti „ideiglenes uralmat” (Ld. Mt 28:18 “Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön.”) Isten nem mondott le a teremtett világról. Ez továbbra is az Ő világa, amit nekünk továbbra is védenünk, óvnunk, gondoznunk kell, ahogy egykor Ádámnak és Évának. A különbség csak az, hogy míg ők "békefenntartók" voltak csupán, addig nekünk már "béketeremtőknek" is kell lennünk. Sokkal nehezebb helyzetben vagyunk, mint őszüleink, hiszen egy alapvetően ellenséges közegben kell teljesítenünk Istentől rendelt küldetésünket, hogy a teremtett világ gondnokai legyünk.

Ami pedig a jelenvaló föld/világ sorsát illeti, pillanatnyilag a következőképpen látok ebben a kérdésben. Az üdvtörténet záróakkordja érdekes módon nem abból áll, hogy a hívő nép elhagyja a teremtett, anyagi világot és egy anyagtalan, lelki (mennyei?) dimenzióba távozik, ahol az örökkévalóságot fogja tölteni (hárfák húrjait pengetve örökön örökké), hanem abból, hogy a menny (a mennyei Jeruzsálem) alászáll a megújított földre (Jel 21). Vagyis nem a mi mennybe szállásunkkal zárul le a jelen üdvtörténeti korszak, hanem a menny földreszállásával, vagyis a "Mi Atyánk"-ban elhangzó kérésünk meghallgatásával: Isten országa végre teljesen elérkezik a földre és az ő akarata végre maradéktalanul megvalósul úgy a földön, mint a mennyben is. A menny és a föld végre újra egyek lesznek. Ahogy Pál fogalmaz:

Ef 1:10 Az idők teljességének rendjére nézve, hogy ismét egybeszerkeszt magának mindeneket a Krisztusban, mind amelyek a mennyekben vannak, mind amelyek e földön vannak.

Vagy ahogy a Jelenések könyve tárja eléink a világtörténelem záróakkordját:

² „És monda az, aki a királyi széken ül vala: ímé, **mindent újjá teszek.**” (Jel 21:5) Ἰδοὺ καὶ νῦν ποιῶ πάντα, folyamatos jelenidő! Most zajlik ennek a világnak a megújítása. Jézus Krisztus végzi ezt, és mi, az egyház vagyunk az ő Teste. Ugyanez igaz a mi egyéni életünkre is. Egyfelől *már* újak vagyunk Krisztusban, *már* felöltöttük az új embert és ugyanakkor ez a megújulás egy folyamat is egyben, ami most zajlik (Kol 3:10) s amely Jézus második eljövetelel fog befejeződni és kiteljesedni. Tehát mind egyéni, mind kozmikus értelemben fontos szem előtt tartanunk a már de még nem feszültségét. Kerülnünk kell mindkét végletet, vagyis azt, hogy *már egészen újjá lettünk* és azt is, hogy *majd csak Jézus eljövetelekor leszünk újjá*. Egy folyamatot kell látnunk, vö. Búza és a konkoly példázata (Mt 13:24-30).

Jel 11:15 A hetedik angyal is trombitált, és nagy szózatok voltak a mennyben, amelyek ezt mondták: E világnak országai (szó szerint: *e világ feletti uralom*) a mi Urunkéi és az ő Krisztuséi lettek, aki örökkön örökké uralkodik.

Mit is mondott a Sátán a föld országairól, amikor megkísértette Jézust?

Lk 4:6 És monda néki az ördög: Néked adom mindezt a hatalmat és ezeknek dicsőségét; mert nékem adatott [t.i az ember által, amikor Ádám és Éva átadták a föld feletti uralmat a Sátánnak], és annak adom, akinek akarom;

Jézus nem szólt erre akkor semmit, talán mert tudta, hogy ez a status quo hamarosan meg fog változni, t.i. az ő halála és feltámadása által.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a föld, a teremtett világ csupán *áldozat*, amely a bűn és a Sátán zsarnoki uralma alatt nyög (Rm 8:22). Miért pusztítaná, semmisítené meg Isten az *áldozatot*? A bűn elkövetőjét/elkövetőit szokás megbüntetni, Isten országának ellenségeit. Pontosan ez fog történni Jézus második eljövetelekor, amikor „*az embernek Fia elküldi az ő angyalait, és az ő országából összegyűjtik a botránkozásokat mind, és azokat is, akik gonoszságot cselekszenek, És bevetik őket a tüzes kemencébe: ott lesz sírás és fogcsikorgatás. Akkor az igazak fénylenek, mint a nap, az ő Atyjuknak országában.*” (Mt 13:41-43) A fentebb idézett Jel 11:15 folytatása is ezt a nagyon fontos alapelvet erősíti meg:

Jel 11:17-18 Hálát adunk neked Uram, mindenható Isten, aki vagy és aki voltál és a ki eljövendő vagy; mert a te nagy hatalmat kezedhez vetted, és a te országlásodat elkezdted.
¹⁸ És megharagudtak a pogányok, és eljött a te haragod, és a halottak [feltámadásának] ideje, hogy megítéltesenek, és jutalmat adj a te szolgálóidnak, a prófétáknak és a szenteknek, és akik a te nevedet félik, kicsinyeknek és nagyoknak; és **elpusztítsd azokat, akik a földet pusztítják.**

A búza és a konkoly példázata

Figyeljük csak meg, mit mond Jézus a búza és a konkoly példázatának magyarázatában. A világ végén, azaz amikor Jézus ismét eljön a földre, hogy megkezdjé e földön az ő uralkodását (amit már most is gyakorol a mennyből), minden gonoszság, botránkozás és minden gonoszt cselekvő ember össze fog gyűjtetni és ki fog vettetni az ő „*országából*” (Mt 13:40-42). De hát azt olvassuk, hogy oda eleve be sem mehet semmiféle gonosz ember (Jel 21:27)! Mire gondol itt Jézus? A példázatban a szántóföld a világot (nem az egyházat!) jelképezi (Mt 13:38). Jézus ezt a világot fogja megítélni az utolsó ítéletkor, még pontosabban a benne élő embereket (Mt 25:31-33). Jézus nem azt mondja, hogy az angyalok kiveszik majd a keresztyéneket ("a búzát") a világból, hogy aztán Isten majd elpusztítsa azt, hanem hogy *a gonoszokat fogják kivenni* Isten (immár e földre is kiterjedő) országából és a gyeheña tüze fogják vetni őket (Mt 13:42), ahol örökké tartó szenvedésben lesz részük (Mt 25:46).³ Az Isten gyermekeinek pedig azt mondja majd Jézus:

³ A Mt 24:31-ben az áll, hogy az angyalok a választottakat gyűjtik majd egybe és nem a gonoszokat. Ellentmondásról lenne szó? Nos, úgy gondolom, hogy ez az elragadtatásra utal, amikor a választottak a Földre felhőkön alászálló Krisztus elé ragadtatnak (1 Thessz 4:17), azaz néhány pillanatra ők is kivételnek a földről, de csak azért, hogy mint győztes hadvezért kísérik Jézust (vissza) a földre, hogy végre megkezdjé (vagy még helyesebben, kiteljesítse az első eljövetelekor megkezdett) uralmát a földön. Ugyanígy ment ki egykor az

Mt 25:34 Gyertek, én Atyámnak áldottai, **örököljétek az országot**, amely számotokra készítettett a világ megalapítása óta.

Mt 13:43 Akkor az igazak fénylenek, mint a nap, **az Ő Atyjuknak országában**.

S hogy ez az ország, az Atya országa, azaz a mennyek országa a földön lesz, azt maga Jézus is világossá teszi a Hegyi beszédben:

Mt 5:3, 5, 10 Boldogok a lelki szegények: mert **övék a mennyek országa**... Boldogok a szelídek: mert ők **örökségül bírják a földet**... Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért: mert **övék a mennyek országa**.

Mindebből pedig számomra az következik, hogy ez a teremtett világ volt mindig is Isten országának, uralmának eredeti és végső színhelye. Nem kérdés, hogy radikálisan tönkretette azt az emberi gonoszság és Isten uralma jelenleg nem annyira nyilvánvaló ezen a földön (a valóság ezen látható dimenziójában). De pontosan ez a földi uralma Istennek fog helyreállni és mindenki számára nyilvánvalóvá válni Jézus visszajövetelével, amikor minden a földet pusztító hatást és embert ki fog pusztítani Isten az Ő országából, hogy csak az igazak (a Jézus vérén megváltott hívők) maradjanak meg az újjáteremtett, helyreállított, bűntől megtisztított földön.

Ebbe az irányba mutatnak az alábbi Igék is:

Péld 2:21-22 Mert az igazak lakják a földet, és **a tökéletesek maradnak meg rajta**. A gonoszok pedig a földről kivágattatnak, és a hitetlenül cselekvők kiszaggattatnak abból.

Zsolt 10:16 Az úr király örökkön örökké; **a pogányok kipusztulnak az Ő földjéről**.

Ézs 60:21 És néped mind igaz lesz, és **a földet mindörökké bírni fogják**.

Péter második levele és az özönvíz

Az özönvízben is a gonoszok takarítottak el a földről, nem az igazak (az igaz Noé és családja). Péter a következőket írja erről a kozmikus, globális eseményről:

2 Pt 2:5 És ha a régi világnak sem kedvezett, de Nóét az igazság hirdetőjét, nyolcad magával megőrizte, özönvízzel borítván el az istentelenek világát.

A régi világ elpusztítása alatt Péter tehát a gonoszság/gonoszok földről való kipusztítását érti, nem magának az anyagi/teremtett világnak a megsemmisítését.⁴ Ezt szem előtt tartva kell olvasnunk a továbbiakat is:

ünneplő tömeg Jeruzsálemből Jézus elé az Ő bevonulásakor. De ők sem azért mentek ki hozzá, hogy ott maradjanak vele a városon kívül, hanem, hogy bekísérjék őt a városba. Ugyanez az esemény fog megismétlődni kozmikus méretekben az elragadtatáskor, azaz Jézus második eljövetelekor, a világ végén.

⁴ Bár az 1 Móz 6:13-ban azt mondja Isten, hogy *"minden testnek [a testi vágyainak élő emberiségnek] vége elérkezett előttem, mivelhogy a föld erőszakossággal telt meg általuk, és íme elvesztem őket a földdel együtt."* A folytatásból azonban kiderül, hogy Isten nem semmisítette meg teljesen az egész földgolyót, hanem csupán "átmosta" a földgolyó felszínét, azaz az ember életterét. Az özönvíz utáni világ egyfajta újjáteremtése volt a

2 Pt 3:5-6 Mert készakarva nem tudják azt, hogy egek régtől fogva voltak, és föld, mely vízből és víz által állott elő az Isten szavára, amelyek által **az akkori világ** vízzel elborítottván, **elveszett** (ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο).

Tudjuk tehát, hogy Péter nem a föld és ég, azaz a teremtett anyagi világ (kozmosz) elpusztulásáról beszél, hanem a gonoszok vízzel történő, földről való kipusztításáról. Az „elveszik” (ἀπόλλυμι) szó a 3:9-ben és a 3:6-ban fordul még elő Péter 2. levelében, ahol a meg nem térők/istentelenek elkárhozásáról van szó, amely ugyancsak nem megsemmisítést, elpusztítást jelent, hanem, ahogy a Biblia egyéb részeiből is tudjuk, az örök tűzben való gyötrettetést (ld. fentebb).⁵

Az ÓSZ-et végignézve ott is lépten-nyomon azt látjuk, hogy Isten ítéletének a célja sohasem a nép vagy a föld megsemmisítése/elvesztése volt, hanem az ő népének és az ígélet földjének a gonoszságtól/ gonoszoktól való megtisztítása (azaz a gonoszok elpusztítása), hogy az ún. „maradék” vagy „szent mag” fellélegezve a bűn és a gonoszság ill. a bűnösök és gonoszok fojtogató nyomása alól végre elkezdhesse betölteni Istentől rendelt küldetését: Isten országának terjesztését.

Figyelemre méltó az is, hogy miért is viteti el Isten az Igéret földjéről az ő népét (az asszír és a babiloni fogságba). Azért, hogy a föld végre megpihenhessen és *"lerózza a föld az ő sabbatjait"* (2 Krón 36:20-21). Vagyis Istennek már akkor is gondja volt a földre és amikor Izrael népe megrontotta azt, a kánaáni őslakosokhoz és az özönvíz előtti óriásokhoz hasonlóan az ő erkölcstelenségével, istentelenségével és erőszakosságával, Isten őket is kipusztította (kiűzte, kivette) az Igéret földjéről. Úgy tűnik tehát, hogy ez az ÓSZ-i minta fog megisméltódni kozmikus méretekben is.

És ha ezt, azaz Péter és az ÓSZ-i próféták gondolkodásmódját szem előtt tartjuk, akkor a 7. és soron következő versekből, ahol a jelen világ tűz által történő megítéléséről van szó, arra következtethetünk, hogy hasonlóan az özönvízhez, Isten ezt a bűntől megromlott földet (a jelen világot) ez utolsó alkalommal a tűz által nem megsemmisíteni, elpusztítani fogja, hanem megtisztítani és megújítani úgy, *ahogy egy nemesfémeket szoktak megtisztítani a salaktól a kohóban*. És pontosan erről van szó ezekben a versekben! Péter a kohászatból vett szakkifejezéseket használja ennek a kozmikus nagy utolsó ítéletnek a leírásánál, amely kifejezésekből most csupán egyetlenegyre szeretném felhívni a figyelmet, mely a 10. versben található:

2 Pt 3:10 Az úr napja pedig úgy jó majd el, mint éjjeli tolvaj, amikor az egek ropogva elmúlnak, az elemek pedig megégve felbomlanak, **és a föld és a rajta lévő munkák megégnek** (καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα εὐρεθήσεται).

Amit a Károli úgy fordít, hogy *"a föld és a rajta lévő dolgok is megégnek"* az az ősi szövegben (a fennmaradt kéziratok döntő többségében) szó szerint így hangzik: *"a föld és az azon levő (azon végzett?) munkák megtaláltnak/nyilvánvalóvá lesznek."* Ezt az utolsó kifejezést abban az időben, a többi között, arra használták, amikor egy nemesfém a kohóban/tűzben történő tisztítási folyamat végén, minden salakanyagától megszabadulva, végre előtűnik, azaz "megtaláltatik."⁶

réginek, a régi világ (értsd föld) megújítása, melynek célja nem a világ elpusztítása volt, hanem az azt megrontó gonoszságtól való megtisztítása, mely egyben óriási pusztulással is járt.

⁵ Mt 7:13; Fil 1:28; Zsid 10:39; 2 Pt 3:7; Jel 17:8, 11 stb.

⁶ Bővebben ld. Albert M. Wolters, „Worldview And Textual Criticism In 2 Peter 3:10”, Westminster Theological Journal, 1987., 405-413.

Igen valószínű, hogy Péter egy korábban, Malakiás által használt képet idéz föl, aki hasonló szavakkal prófétált az Úr napjáról:

Mal 3:2-3 De kicsoda szenvedheti el az ő eljövételének napját? És kicsoda áll meg az ő megjelenésekor? Hiszen olyan ő, mint az ötvösnek tüze, és a ruhamosóknak lúgja! ³ És ül mint ötvös vagy ezüst-tisztogató és **megtisztítja** Lévi fiait és fényessé teszi őket, mint az aranyat és ezüstöt; és igazsággal visznek ételáldozatot az úrnak.

Malakiás (és Zakariás is, vö. Zak 13:9) úgy mutatja be az eljövendő, ítéletet tartó Istent, mint egy ötvöst/kohászt, aki a nemesfémet az olvasztókemencébe fogja tenni, nem azért, hogy megsemmisítse, hanem hogy megtisztítsa azt. Majd később így folytatja:

Mal 4:1-2 Mert íme, eljön a nap, **lángoló, mint a sütő-kemence**, és olyanná lesz **minden kevély és minden gonosztevő**, mint a pozdorja, és **megégeti őket az eljövendő nap**, azt mondja a Seregeknek Ura, amely nem hagy rajtok gyökeret, sem ágat. ² És feltámad néktek, akik féltetek az én nevemet, az igazságnak napja, és gyógyulás lesz az ő szárnyai alatt, és kimentek és ugrándoztok, mint a hizlalt tulkok.

Az ítéletben a gonoszok fognak elpusztulni (kiirtatni a földről), hogy az igazak fellélegezhessenek az őket körülvevő gonoszság fojtogató nyomása alól.

További segítséget nyújt számunkra a 2 Pét 3:10 helyes értelmezéshez maga Péter is, aki első levelében szintén ugyanezt a kifejezést (εὐρεθῆν) és ugyanezt a kohászati analógiát használja a hitünk megtisztítására is:

1 Pét 1:7 Hogy a ti kipróbált hitetek, ami sokkal becsebb a veszendő, de **tűz által kipróbált** aranyánál, dicséretre, tisztességre és dicsőségre méltónak **találtassék** a Jézus Krisztus megjelenésekor;

Az már csak hab a tortán, hogy vajon mire utalhat az "azon levő munkák" kifejezés. Talán az ezen a földön, a földi életünk során végzett munkákra, amiről Pál is ír?

1 Kor 15:58 Azért szerelmes Atyámfiain erősen álljatok, mozdíthatatlanul, buzgolkodva az úrnak dolgában mindenkor, tudván, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az úrnak.

Vagy ahogy néhány fejezettel korábban bővebben is kifejti:

1 Kor 3:12-15 Ha pedig valaki aranyat, ezüstöt, drágaköveket, fát, szénát, pozdorját épít rá erre a fundamentumra; **Kinek-kinek munkája nyilvánvalóvá lesz**: mert az a nap megmutatja, mivelhogy **tűzben jelenik meg**; és hogy kinek-kinek munkája minémű legyen, azt **a tűz próbálja meg**. Ha valakinek a munkája, a melyet ráépített, **megmarad**, jutalmát veszi. Ha valakinek a munkája megég, kárt vall. Ő maga azonban megmenekül, de úgy, mintha tűzön keresztül.

Tehát úgy tűnik, hogy Pál apostol szerint nem csak a föld, de emberi munkák, alkotások, tettek is „megmaradnak” az ítélet során. Ez tényleg nagyon érdekes kérdés, és én sem látok ebben teljesen világosan, de mindenképpen elgondolkodtatóak ezek az Igék.

Az is figyelemreméltó, hogy Ézsaiás, a többi között, Társis hajóit is megemlíti az új Jeruzsálem (új ég és új föld) leírásában, mint amelyek majd Jeruzsálembé fogják szállítani a különböző szigetlakó népeket és azok kincseit, hogy ott Istent dicsőíthessék (Ézs 60:9). Pedig korábban Ézsaiás és a zoltáros Társis hajóinak összetörettetéséről, ítéletéről profétált (Ézs 2:16; 23:14; Zsolt 48:7). Akkor most Isten megsemmisíti ezeket a hajókat vagy „*megtisztítja*”? Ézsaiás minden bizonnyal inkább ez utóbbira gondolhatott, hisz világossá teszi, hogy *nem a hajókkal* (azaz egy emberi alkotással) *van a baj*, hanem azok bálványozásával, hogy t.i. rendkívül gögössé és büszkévé váltak a társisiak attól, hogy nekik ilyen különleges teherbírású hajók voltak (Ézs 2:16-17). Mondhatjuk úgy is, hogy Isten a hajók „bűnös használatát”, azok bálványozását fogja megszüntetni, hogy így azokat (egy újjáteremtett formában?) az új földön majd a maga szolgálatába állíthassa. Társis hajóinak „összetörésére” inkább úgy kell gondolnunk, mint egy ló betörésére (megszelídítésére) és nem mint megsemmisítésre.⁷

Pál és a reformátorok

S hogy valóban a jelen világ megtisztításáról/megújításáról van szó, azt maga Pál is megerősíti, amikor azt írja:

Rm 8:20-21 Mert a teremtett világ hiábavalóság alá vettetett, nem önként, hanem azért, aki az alá vetette, Azzal a reménységgel, hogy maga **a teremtett világ is megszabadul a rothadandóság rabságától** az Isten fiai dicsőségének szabadságára.

Nem azt írja, hogy ez a teremtett világ abban reménykedik, hogy egyszer majd elpusztul/megsemmisül, hanem azt, hogy *felszabadul* a bűn okozta romlás, azaz a rajta elhatalmasodott gonoszság rabsága alól és újra eredeti pompájában fog tündökölni úgy, ahogy azt Isten eredetileg elgondolta.⁸

Az új fordítású Biblia (legújabb 2010-es kiadás) 2 Pét 3:10-hez írt lábjegyzete is megerősíti az imént elmondottakat: „*a föld és a rajta lévő dolgok megégnék: Ez a fordítás későbbi hagyományon alapul, a legrégebbi szöveg értelme: a föld és a rajta levő alkotások is megtaláltnak, abban az értelemben, hogy sorra kerülnek vagy: a föld és a rajta levő alkotások is megtalálhatók lesznek, abban az értelemben, hogy a tűz célja nem az elpusztítás, hanem a megtisztítás.*”

⁷ Richard Mouw, *When the Kings Come Marching In*, (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2002), 29. Természetesen nem azt akarom ezzel mondani, hogy semmi nem fog „megsemmisülni” vagy elpusztulni az ítéletkor ezen a földön. Bizonyára lesznek olyan alkotások, amelyek „elégnek” az ítélet tűzében (a pornóipar termékei, hadászati eszközök, tömegpusztító fegyverek stb., bár ld. Ézs 2:4), de fontos hogy megértsük: a hangsúly nem a föld és a rajta lévő dolgok megsemmisítésén, hanem annak büntől való megtisztításán, azaz Isten céljaira és dicsőségére történő használatának helyreállításán van, még akkor is ha ez bizonyos dolgok elpusztításával jár is.

⁸ Ebben az értelemben kell látnunk az olyan szavakat, mint „új” és „rég.” „Új,” azaz büntől megtisztított, nemes, romolhatatlan; „rég,” azaz büntől szennyes, bűn által megromlott, romlandó. Ld. "Does 2Peter 3:10 & 12 Speak of the Elimination of the Physical Universe?", <http://www.israelofgod.org/2Peter3.htm>. Megjegyzem, hogy nem értek egyet a cikk szerzőjének a zsidóságra vonatkozó következtetéseivel, de úgy gondolom, a témánk szempontjából sok hasznos gondolatot tartalmaz ez a cikk.

Érdeemes odafigyelnünk arra is, hogy Kálvin a 2 Péterhez írott kommentárjában szintén a "renovál" (renovate), "megtisztít" (purge) szavakat használja a jelen világ tűz által történő "elpusztulásával" kapcsolatosan a 2 Pét 3:10 magyarázatánál és, ezt alátámasztandó, ő is a Rm 8:21-re hivatkozik.⁹

Egyik híres református hitvallásunk, a Belga Hitvallás is Kálvinhoz hasonlóan fogalmaz: „...*a mi Urunk Jézus Krisztus nagy dicsőséggel és hatalommal érkezve, testben és látható alakban alászáll a mennyből, hogy élők és holtak ítélőbírója legyen, és a régi világot tűznek lángjával felperzselve **megtisztítsa.***” (Belga Hitvallás, 37. cikkely)

Ugyanezt a református/reformátori szemléletet vallotta Philip Schaff, neves protestáns egyháztörténész is: „A római szerzetesség és protestáns pietizmus által képviselt nézet, mely szerint a keresztyénség lényege a természetes [e világi] étellel szembeni elvont ellenállás vagy a világtól való elhatárolódás, meglehetősen ellentétes az Evangélium lelkületével és erejével, és annak eredeti elgondolását illetően is hamis. Az [t.i. az evangélium] **mindent meg kell, hogy újítson.**”¹⁰ A református tanítás szerint ugyanis „a szuverén Isten nem adja ki kezéből a profán világ politikai, társadalmi, és kulturális területeit sem.”¹¹

A Zsidókhoz írt levél szerzője a Zsolt 102:25:27-et idézve a következőképpen fogalmaz:

Zsid 1:10-12 És: Te Uram kezdetben alapítottad a földet és a te kezeidnek művei az egek. Azok **elvesznek** (ἀπολοῦνται), de te megmaradsz, és mindazok, mint a ruha **megavulnak/elöregíttetnek** (παλαιωθήσονται), És palástként összehajtod azokat és **elváltoznak** (ἀλλαγῆσονται), te pedig ugyanaz vagy és a te esztendeid el nem fogynak.

A jelen föld és egek tehát „elvesznek”, olyan értelemben, hogy elavulnak vagy elöregednek, méghozzá a bűn romlása miatt (ld. Rm 8:21). Isten azonban *el fogja változtatni* a jelen földet és egeket, nem azért, hogy megsemmisíti őket, hanem azért, hogy megtisztítja a bűntől és a bűn által okozott romlástól (nem lesz többé entrópia?) és ilyen értelemben valóban megújítja, újjáteszi, helyreállítja a jelenlegi „régit”, „megavult”, azaz bűntől megromlott földet és egeket, azaz az egész teremtett világot. Ahogy annak idején az özönvíz által is megújította, megtisztította a régi, bűntől szennyes világot.

Majd a Zsid 12:27-ben ezt olvassuk:

Zsid 12:27 Az a még egyszer pedig jelenti az állhatatlan/mozgó/ingatag dolgoknak mint teremtményeknek eltávolítását/megváltozását (μετάθεσιν), hogy a rendíthetetlen dolgok maradjanak meg.

⁹ Idézem: „The corruptions of heaven and earth will be purged by fire, while yet as the creatures of God they are pure... Of the elements of the world I shall only say this one thing, that they are to be consumed, only that they may be renovated, their substance still remaining the same, as it may be easily gathered from Romans 8:21, and from other passages.” (Calvin's Commentary on 2. Peter, 420-421. old., http://www.biblestudyguide.org/comment/calvin/comm_vol45/htm/vii.iv.iii.htm). Sokat elárul a kötet (angol) szerkesztőjének/fordítójának ezen bekezdéshez fűzött megjegyzése is, melyből megtudjuk, hogy mivel az ő nézete nem egyezik Kálvin nézetével, úgy gondolta, hogy nem a sajátja, hanem Kálvin magyarázata szorul némi kiigazításra.

¹⁰ Philip Schaff, *The Principle of Protestantism*, ford. John Nevin (Philadelphia: United Church Press, [1845] 1964), 173.

¹¹ Egyetemi jegyzet: *Magyarországi református egyház története, 1918-1990* (Sárospatak, debreceni református kollégium nyomdája, 1999), 40.

Tehát nem a rendíthetetlen dolgok elpusztításáról van szó, hanem a megmaradásáról, vagyis azon dolgokról, amelyek kiállják Isten az egész jelen, előregező, elavuló félben levő világot alapjaiban megrázó kozmikus ítéletét. Ez pedig kísértetiesen hasonlít arra, amit Pál is ír a fent idézett 1 Kor 3:12-15-ben.

A jelen Földdel kötött megtartó szövetség

Még egy gondolat erejéig térjünk vissza Noéhoz. Biztos nem csak nekem tűnt fel, hogy az 1 Móz 9:13 szerint Isten nem csak Noéval és az állatvilággal, hanem magával a jelen Földdel is szövetséget köt:

1 Móz 9:13 Az én ívemet helyeztetem a felhőkbe, s ez lesz jele a szövetségnek **közöttem és a föld között.**

Már pedig a szövetségi kapcsolat mindig is egy mentő, helyreállító kapcsolat volt. Isten tehát meg akarja menteni, helyre akarja állítani a földet. A földünk nagyon nagy bajban van, de nem az ő saját hibájából, hanem a mi bűneink miatt. A mi bűnünk miatt szenved a föld, hiszen rossz gazdái vagyunk a teremtett világnak, romboljuk, tönkretesszük, szennyezzük azt. Nem viselünk gondot róla. Ezért teremtett világ nyög az ember bűne miatt bekövetkező romlás miatt és várja, hogy Isten Noéval kötött szövetségének a földre vonatkozó ígérete beteljesüljön, azaz hogy egy nap a föld és az egész teremtett világ is megszabaduljon a rothadandóság rabságából (ld. fentebb Rm 8:20-21)! Isten nem csak teremtője a földnek, hanem megmentője és helyreállítója is. A föld nem csak egy díszlet, amit egy előadásorozat után eldobnak. A föld a mi otthonunk! Isten nem elpusztítani, megsemmisíteni akarja a mi otthonunkat, hanem felújítani! Nem bennünket kell megmenteni e földről, hanem a földet kell megmenteni tőlünk, annak mihaszna gondviselőitől! Nem a föld a hibás, hanem mi, akik kiszipolyozzuk és pusztítjuk a földet, amit Isten nem fog szó nélkül hagyni:

Jel 11:18 és eljött a te haragod, és a halottak ideje, hogy megítéltessenek... **és elpusztítsd azokat, akik a földet pusztítják.**

Milyen érdekes, hogy amint a föld pusztítóinak elpusztításáról olvasunk, rögtön megjelenik Isten szövetségének ládája!

Jel 11:18 És megnyilatkozik az Isten temploma a mennyben, és megláttaték az ő szövetségének ládája az ő templomában.

Ezzel is jelzi Isten, hogy ő nem felejtkezik meg a földdel (az egész teremtett világgal) kötött megtartó, megőrző, helyreállító szövetségéről (sem)! Isten szereti ezt a földet, nem mondott le róla és egy nap meg fogja menteni azt (a bűnös embertől) és helyre fogja állítani, hogy eredeti dicsőségében tündököljön újra. A Noéval kötött szövetség továbbra is érvényben van, Jézus Krisztusban elkezdődött az egész teremtett világ (és benne a föld) megújítása, ami most is zajlik:

Jel 21:5 És monda az, aki a királyiszéken ül: íme **mindent újjá teszek** [folyamatos jelen idő]. És monda nékem: ird meg, mert **e beszédek hűek és igazak.**

Fontos tehát, hogy tisztázzuk, hogy miként tekintünk erre a földre. Az ördögé vagy az Istené ez a föld? A teremtett világ is bűnös vagy csupán a bűnbe esett ember gonoszságának áldozata? A Szentírás egybehangzó tanúságtétele alapján számomra úgy tűnik, hogy ez a teremtett világ továbbra

is Isten jó világa, ami jelenleg a rothadandóság rabságában sínylődik, a bűn rontásának áldozataként, mert a bűnesetben átok alá került. Én hiszem azt, sok református elődünkkel együtt, hogy Isten nem fogja megsemmisíteni az „áldozatot,” hanem összhangban múltbéli tetteivel, ez utolsó kozmikus ítéletben is a gonoszt és annak minden munkáját fogja kitakarítani véglegesen ebből a világból, magát a teremtett világot pedig meg fogja újítani, helyre fogja állítani annak eredeti pompájában és dicsőségében. Azt valóban nehezen tudjuk elképzelni, hogy milyen lehetne, mivé fejlődött volna ez a világ a bűn rontása nélkül. De pontosan ezt fogja megmutatni Isten az újjáteremtett világban. Semmi kétségünk nem lehet afelől, hogy Isten e jelen világot megújító, megtisztító végső nagy tette, hasonlóan korábbi ítéletes tetteihez, egy az egész teremtett világot megrendítő félelmetes esemény lesz. Nem állítom azt, hogy nem fog óriási pusztulással járni, de a pusztítás nem feltétlenül jelenti a jelen világ megsemmisítését. Arról nem is beszélve, hogy Péterhez és Jézushoz hasonlóan az ÓSZ-i próféták is használtak kozmikus katasztrófát, világégést leíró kifejezéseket Isten népek fölötti ítélete súlyosságának érzékeltetésére, melyet a kommentárirók „prófétikus szimbolizmusnak” neveznek.¹²

Egy szerző azt írja, hogy gondoljunk úgy Istenre, mint egy restaurátorra. Isten nem fogja eldobni az ő csodálatos mesterművét és kezd elölről egy teljesen új festményt, hanem ugyanazon a vásznon fogja kijavítani a vandálok által megrongált festményt. Nem adja meg a vandáloknak (az ördögnek és seregének) azt az örömet, hogy az általuk tönkretenni kívánt remekművet maga az Alkotó semmisítse meg! Ezzel az ördög malmára hajtáná a vizet. Ugyanis pont azt fejezné be ezáltal Isten, amibe az ördög belekezdett (a műalkotás tönkretételét, megsemmisítését), de amit nem sikerül véghezvinnie. Na ez az, amit nagyon nehéz volna elképzelni Istenről! Sokkal valószínűbb, hogy Isten egy még csodálatosabb remekművet fog kihozni a megrongált festményből!¹³

S ha ez igaz, akkor messze nem mindegy, hogy mi, Isten megváltott gyermekeiként hogyan viszonyulunk ehhez a földhöz: védjük, őrizzük, pusztítjuk vagy egyszerűen csak hagyjuk elpusztulni azt. A nyugati civilizáció alulértékeli a földet, csupán energiaforrásként tekint erre a bolygóra. Nem a föld a fontos számára, hanem csak annak erőforrásai. Ha kifogynának ezek az erőforrások, akkor majd keresünk egy másik erőforrást (bolygót) vagy drasztikusan lecsökkentjük a föld népességét. A keleti (panteista) ember ezzel szemben úgy tekint erre a földre, mint az istenség testetöltésére (manifesztációjára) és ezen az alapon védi a természetet (azaz túlértékeli a földet). A fentiek alapján a keresztyén embernek van a legkiegyensúlyozottabb viszonya a földhöz és a legszilárdabb alapja arra, hogy védje, óvja és gondozza a földet, hiszen a keresztyén ember, mint Isten eredetileg jónak teremtett alkotását becsüli meg azt.

Egy másik, ízig-vérig református, az eszkatológiában szaktekintélynek számító szerző a következőképpen fogalmaz a föld sorsával kapcsolatban:

„Isten, a maga megváltó tetteiben nem fogja megsemmisíteni saját keze munkáit, hanem megtisztítja azokat a bűntől és tökéletessé teszi őket, hogy végre elérjék azt a célt, melyre Isten teremtette őket. A jelen kérdésre alkalmazva mindezt ez az alapelv azt jelenti, hogy az új föld, melyet várunk nem lesz

¹² ESV Study Bible (Wheaton, IL: Crossway Bibles, 2008), 1652. vö. pl. Babilon pusztulása (Ézs 13:9-10), Edom eleste (Ézs 34:4); Samária eleste (Ám 8:9); Egyiptom megsemmisítése (Ez 32:7-8); Izrael Babilon által történő elpusztítása (Jer 4:23-28); Dávid ellenségei felett aratott győzelme (2 Sám 22:8-18); Préd 12:1-2; Ózs 2:19-21; 5:25,30; Ez 30:3-4,18; Mik 1:4-6, stb.

¹³ Randy Alcorn, *Heaven* (Carol Stream, IL: Tyndale, 2004), 102.

teljesen más, mint a jelenlegi, hanem annak a földnek a megújított és megdicsőített változata lesz, amelyen most élünk.”¹⁴

Az új ég és új földre használt görög szó a *kainos*, ami természetében vagy minőségében újat, azaz *feújított*-at jelent. Van egy másik görög szó, *neos*, ami időben vagy eredetében *új*-at jelent.¹⁵

A Sátán az, aki azt sugallja nekünk, hogy mondjunk le erről a bűn rontása alatt roskadozó bolygóról, hagyjuk elveszni, hagyjuk elpusztulni. A lényeg, hogy mentjük a még menthető lelkeket az égő házból és ne is próbáljunk nekilátni a tűzoltásnak. Bármily fontos is a lélekmentés, nem gondolom, hogy ez lenne az egyetlen feladatunk. Arról nem is beszélve, hogy az ÓSZ-i próféták, Jézus és az apostolok sem mindenek *megsemmisítéséről*, hanem mindenek *helyreállításáról, újjászületéséről, megújításáról* beszéltek (Mt 19:28; Apcsel 3:21; Jel 21:5), azaz a teremtett világ eredeti (bűneset előtti) állapotának visszaállításáról, és Isten az egész földre kiterjedő uralmának/országának helyreállításáról (Apcsel 1:6).¹⁶

Eszkatológia és a fogságból való szabadulás

Végül, térjünk vissza még egy bekezdés erejéig a bevezetőben írtakhoz. Érdemes megfigyelnünk, hogyan bontakozik ki a *fogság* gondolata az egyes üdvtörténeti korszakok során és hogy nyer egyre gazdagabb értelmet.

1. Az Édenből való kiűzetés óta az emberiség és az egész teremtett világ fogságban van (Gen 3:23-24), Isten megígéri, hogy eljön majd az asszony Magva, aki által megszabadul az emberiség és a világ az ősi Kígyó, a bűn és a romlandóság rabságából (Gen 3:15).
2. Izrael népe (az új kezdet/új Ádám) szintén fogságban van (400 évig), méghozzá az ősi Kígyó hatalmával kormányzó fáraó fogságában (Ex 1-12), Isten kihozza az ő népét az egyiptomi rabságból és beviszi őket Kánaán földjére (az új Édenbe).
3. Mózes megmondja, hogy lesz majd egy újabb fogság és lesz majd egy újabb fogságból való szabadulás (fizikai és lelki értelemben véve is, Deut 30:3skk).
4. Jeremiás megjövendöli, hogy 70 év múlva fog megszabadulni Isten népe a babiloni (fizikai) fogságból (Jer 29:10).
5. Dánielnél megtudjuk, hogy a fogságból történő teljes (testi és lelki) szabadulásra/helyreállításra összesen 7x70 évet (7-szer hosszabb időt, mint amit Isten eredetileg kilátásba helyezett, Dán 9:24, 2Krón 36:20-21) kell várni, hiszen a nép a fogságban sem tért meg

¹⁴ Anthony Hoekema, *The Bible and the Future* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1979), 73.

¹⁵ J. Behm, „*kainos*,” *Theological Dictionary of the New Testament*, 3:447-449.

¹⁶ Philo (Mózes 2:65) a világ özönvíz által történő megtisztítására/megújítására használja a *παλιγγενεσία* (újjászületés) kifejezést és ugyanezt a használatot látjuk Kelemennél is (1 Kel 9:4), ld. John Nolland, *The Gospel of Matthew, A Commentary on the Greek Text*, (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2005), 799., vö. Mk 9:12. A Mk 3:5-ben a száradt kezű ember meggyógyításánál is ugyanezt a kifejezést találjuk (igei alakban: *ἀποκαθίστημι* vagy *ἀποκαθιστάω*), mint az Apcsel 3:21-ben. Jézus úgy gyógyítja meg a száradt kezűt, hogy *helyreállítja* kezének eredeti, egészséges állapotát, nem úgy, hogy egy új kezét teremt neki. Ld. még a vak látásnak *helyreállítását* (Mk 8:25) és ugyanezen kifejezés ÓSZ-i használatát (az LXX-ben) Gen 29:3; 40:13, 21; Ex 4:7; 14:27; Lev 13:16 stb.

Istenhez az ő bűneiből (vö. Lev 26:18, 21, 24). I.e. 538-ban visszatér ugyan a nép, fizikailag, a babiloni fogságból, de továbbra is foglyok maradnak, ezúttal a saját hazájukban (Ezsd 9:9; Neh 9:36).

6. Jézus eljöveteleivel úgy mond „bétölt az idő” (valószínűleg ezzel a fenti dánieli próféciára utalhatott Jézus [9:24], amely az egész Jézus-korabeli zsidóság gondolkodását áthatotta) és végre megkezdődött az oly régóta várt fogságból való szabadulás/helyreállítás (Lk 4:18). Jézus szolgálatából már egészen világosan kiderül, hogy nem is annyira fizikai (a római elnyomó hatalom), hanem sokkal inkább a bűn és a Sátán (mint legfőbb ellenség és elnyomó hatalom) rabságából való szabadulásról van szó (Jn 8:34, 36). Jézus Krisztus már megszabadított minket a fogságból, de bizonyos értelemben (mivel még mindig a bűn romlása alatt levő világban és a testben élünk) továbbra is fogságban vagyunk (1 Pét 2:11).
7. Végül, a Római levélből megtudhatjuk, hogy Krisztus megváltói művének nem csak az egyén életére, hanem az egész kozmoszra is kiterjedő hatása van, ugyanis nem csak emberek, hanem az egész teremtett világ is megszabadul a bűn romlásának fogságából (Rm 9:21), mely fogságba az ember bűnbe esésének köszönhetően vettetett. Ezzel, a fogságból való végső, teljes körű szabadulással fog lezárni a földi üdvtörténet. Nem a jelen föld megsemmisítésével, hanem megújításával, bűntől való megtisztításával.

Természetesen lesznek óriási különbségek (diszkontinuitás) a mostani és a megújított világ között, de lesz nagyon sok hasonlóság is (kontinuitás), csakúgy, mint Jézus feltámadás előtti teste és az ő feltámadás utáni teste között. Úgy gondolom, ez a párhuzam jól érzékelteti, hogy körülbelül mire is kell gondolnunk az eljövendő világ jellegével, természetével kapcsolatban.¹⁷ Azt például biztosan tudhatjuk, hogy az is anyagi, materiális világ lesz. Kálvin úgy fogalmaz a fent idézett kommentárjában, hogy "szubsztanciális folytonosság" lesz a két világ között. S hogy pontosan hogyan is értsük azt, hogy nem lesz tenger, meg nem lesz nap, bevallom őszintén, nem tudom. Egy külön tanulmányt is megérne a régi és az új világ közti hasonlóságok és különbségek körüljárása.

Még egyszer hangsúlyozom, hogy a jelen eszmefuttatásban csupán a jelenlegi föld megsemmisítésével kapcsolatosan próbáltam néhány elgondolkodtató kérdést felvetni és az Ige alapján valamiféle választ adni rájuk. Nagyon jó lenne erről a fontos kérdéstről közösen is tovább gondolkodnunk, hisz a jövőről alkotott képünk alapjaiban fogja meghatározni jelenbeli viselkedésünket, az evilághoz való viszonyulásunkat, a világban való forgolódásunkat, az Isten terve kibontakozásában betöltött szerepünket és ezzel kapcsolatos felelősségünket.

¹⁷ Jézus "régi" teste nem maradt a sírban, amikor feltámadt. Ugyanaz a test támadt fel és dicsőült meg. Szubsztanciájában ugyanaz maradt, de minőségében más lett. Azoknak testéről, akik még életben lesznek Jézus második eljövetelekor Pál azt írja, hogy „elváltoznak” (1 Kor 15:51), tehát nem megsemmisül a testük, hanem átváltozik, vö. Zsid 1:12! Rögtön ezt követően azt is elmondja Pál, hogy mit ért átváltozás alatt. Az alapvető és legfontosabb különbség a régi és az új test között ugyanaz, mint a régi és az új kozmosz között: a bűn hatásának és pusztításának köszönhető romlandóság, illetve annak hiánya (1 Kor 15:52). Az is érdekes, hogy Pál azt mondja, hogy a romlandónak „magára kell öltetnie” a romolhatatlant (1 Kor 15:53).

Fontosabb források, melyek a fentiekben felvázolt szemléletet képviselik:

Albert M. Wolters: *Vissza a kezdetekhez* (Ébredés alapítvány)

Pap Géza: *Vigyázzatok* (Kálvin kiadó) – Jelenések könyve magyarázat (ezt még nem olvastam, Földvári Tibor javasolta a témában)

Angol nyelvű források (legismertebbek és leghasznosabb művek ebben a témában, Randy Alcorn kivételével mindegyik mű szerzője a hagyományos értelemben vett református teológiai irányzat elkötelezett híve):

Anthony Hoekema, *The Bible and the Future*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972.

Cornelius P. Venema, *The Promise of the Future*, Edinburgh, UK: Banner of Truth Trust, 2000.

Randy Alcorn, *Heaven*, Carol Stream, IL: Tyndale, 2004.

Richard Pratt, *He Gave Us Prophets* (DVD course material)

<http://thirdmill.org/seminary/catalog/herm/hgup/detail.asp?site=iiim&category=catalog>

William Hendriksen, *More Than Conquerors*, Grand Rapids, Baker, 1967. (Nem hivatalos magyar fordítása elérhető a következő linken: <http://www.refkossuthter.hu/konyvek.php?rnd=69235>)

John Calvin, *Commentary on 2 Peter*

http://www.biblestudyguide.org/comment/calvin/comm_vol45/htm/TOC.htm

Albert M. Wolters, „Worldview And Textual Criticism In 2 Peter 3:10”, Westminster Theological Journal, 1987., 405-413. <http://www.alloflifereedeemed.co.uk/Wolters/AMW2Peter3.pdf>